

basisvaardigheden

taal

rekenen-wiskunde

burgerschap

digitale geletterdheid

financiële educatie

Vestigingsspecifiek Beleid Basisvaardigheden - Burgerschap Vonk Alkmaar

Inleiding

Dit beleidsstuk beschrijft het vestigingsspecifieke beleid voor de basisvaardigheid burgerschap op Vonk Alkmaar. Het is gebaseerd op het overkoepelende beleid van de organisatie en het activiteitenplan basisvaardigheden burgerschap van de vestiging Alkmaar, met als doel de burgerschapscompetenties van onze leerlingen te ontwikkelen en hen voor te bereiden op een actieve en verantwoordelijke rol in de maatschappij. Hierbij staan onze kernwaarden **samen**, **plezier**, **ontwikkelen** en **kansengelijkheid** centraal.

Doelstellingen

- Het implementeren en verder ontwikkelen van een leerroute burgerschap, waarin leerlingen actief werken aan de burgerschapscompetenties van Geert ten Dam: democratisch handelen, maatschappelijk verantwoord handelen, omgaan met conflicten en omgaan met verschillen.
- Het creëren van een inclusief schoolgebouw dat een veilig klimaat biedt waarin ruimte is voor verschillen en waarin burgerschap voelbaar en zichtbaar is.
- Het bevorderen van actief burgerschap bij leerlingen, zodat zij zich betrokken voelen bij de school en de maatschappij.

Deze doelstellingen sluiten aan bij de Vonkbrede visie op basisvaardigheden, die stelt dat alle leerlingen recht hebben op kwalitatief goed onderwijs in taal, rekenen, burgerschap en digitale geletterdheid, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen en volwaardig kunnen deelnemen aan de maatschappij.

Activiteiten

In januari 2022 werd door de directeur van Vonk Alkmaar een e-mail verzonden aan de vakgroepen M&M en Nederlands met de vraag wie zich wilden aanmelden voor de (nieuwe) projectgroep burgerschap. Dit initiatief werd genomen naar aanleiding van een nieuwe wet, waarin de eisen met betrekking tot de visie op burgerschap waren aangescherpt (Van der Laan, Kampman & Gelinck, 2021). De wet schrijft voor dat elke school een duidelijke visie op burgerschap moet hebben, dat er verbinding is tussen burgerschapsactiviteiten, en dat de doelen van burgerschap helder zijn en aantoonbaar worden ingezet in het onderwijsprogramma.

Op dat moment was er echter nog geen duidelijke visie of samenhangend aanbod van burgerschap binnen de school, daarom moest er een plan ontwikkeld worden om tot een heldere visie op burgerschap te komen en daarbij een concrete uitwerking te maken die uitvoerbaar was voor Vonk Alkmaar. In het schooljaar 2022-2023 kregen twee docenten de rol coördinator burgerschap. Hun taak was om een gedragen visie op burgerschap te creëren en samenhang te realiseren binnen vier leerjaren, zonder dat er op dat moment kerndoelen waren.

Er is toen een praktische aanpak voor burgerschapsonderwijs in zes stappen ontwikkeld, die niet alleen vestiging Alkmaar ten goede kwam, maar ook vestigingen in Heerhugowaard, Purmerend en Schagen. Deze zes stappen werden verwerkt in zes teambijeenkomsten. Hieronder worden die bijeenkomsten omschreven, alsmede de opbrengsten gedeeld.

a. Ontwikkelen visie

Vanuit wet- en regelgeving is het duidelijk dat de eerste stap het ontwikkelen van een visie op burgerschapsonderwijs is. Het doel hierbij is om samen richting te bepalen voor het

Muurtje bouwen

Doel: samen richting bepalen vanuit een gedeelte visie en een gedeeld fundament.



Wat versta jij onder...

Wat versta jij onder...

1. De bouwpleeg

In groepjes van vier personen bekijk je de bouwstenen. Elk groepje bouwt een muurtje met wat je samen de belangrijkste bouwstenen vinden voor goed burgerschapsonderwijs.

2. De bouwvoorwaarden

- Je bekijkt samen met je teamleden de bouwstenen.
- Indien jullie vinden dat er bouwstenen bijlijsten die jullie niet nodig hebben, mag je die opzij leggen. Je mag er maximaal drie bouwstenen uitsparen.
- Indien jullie vinden dat er een bouwsteen ontbreekt, dan mag je maximaal een steentje toevoegen met het lege blokje.
- Je bouwt een muurtje waaruit een duidelijk af te leiden is wat jullie belangrijk vinden. Dit wil zeggen dat je de belangrijkste stenen als fundering anderszins legt. Die fundering bestaat uit vijf stenen.
- De andere stenen gaan bovenop, zorg ervoor dat je muurtje stevig genoeg is. De hoogte bepaal je zelf.

3. Hebben jullie het hoogste punt bereikt? (extra)

Schrijf een (begin van een) visiestatement waarbij jullie vier fundamentele bouwstenen sowieso anderszins krijgen.

OF

Speel een patje Burgerschapskwartet om de bouw te vieren!



1. De bouwpleeg

In groepjes van vier personen bekijk je de bouwstenen. Elk groepje bouwt een muurtje met wat je samen de belangrijkste bouwstenen vinden voor goed burgerschapsonderwijs.

2. De bouwvoorwaarden

- Je bekijkt samen met je teamleden de bouwstenen.
- Indien jullie vinden dat er bouwstenen bijlijsten die jullie niet nodig hebben, mag je die opzij leggen. Je mag er maximaal drie bouwstenen uitsparen.
- Indien jullie vinden dat er een bouwsteen ontbreekt, dan mag je maximaal een steentje toevoegen met het lege blokje.
- Je bouwt een muurtje waaruit een duidelijk af te leiden is wat jullie belangrijk vinden. Dit wil zeggen dat je de belangrijkste stenen als fundering anderszins legt. Die fundering bestaat uit vijf stenen.
- De andere stenen gaan bovenop, zorg ervoor dat je muurtje stevig genoeg is. De hoogte bepaal je zelf.

3. Hebben jullie het hoogste punt bereikt? (extra)

Schrijf een (begin van een) visiestatement waarbij jullie vier fundamentele bouwstenen sowieso anderszins krijgen.

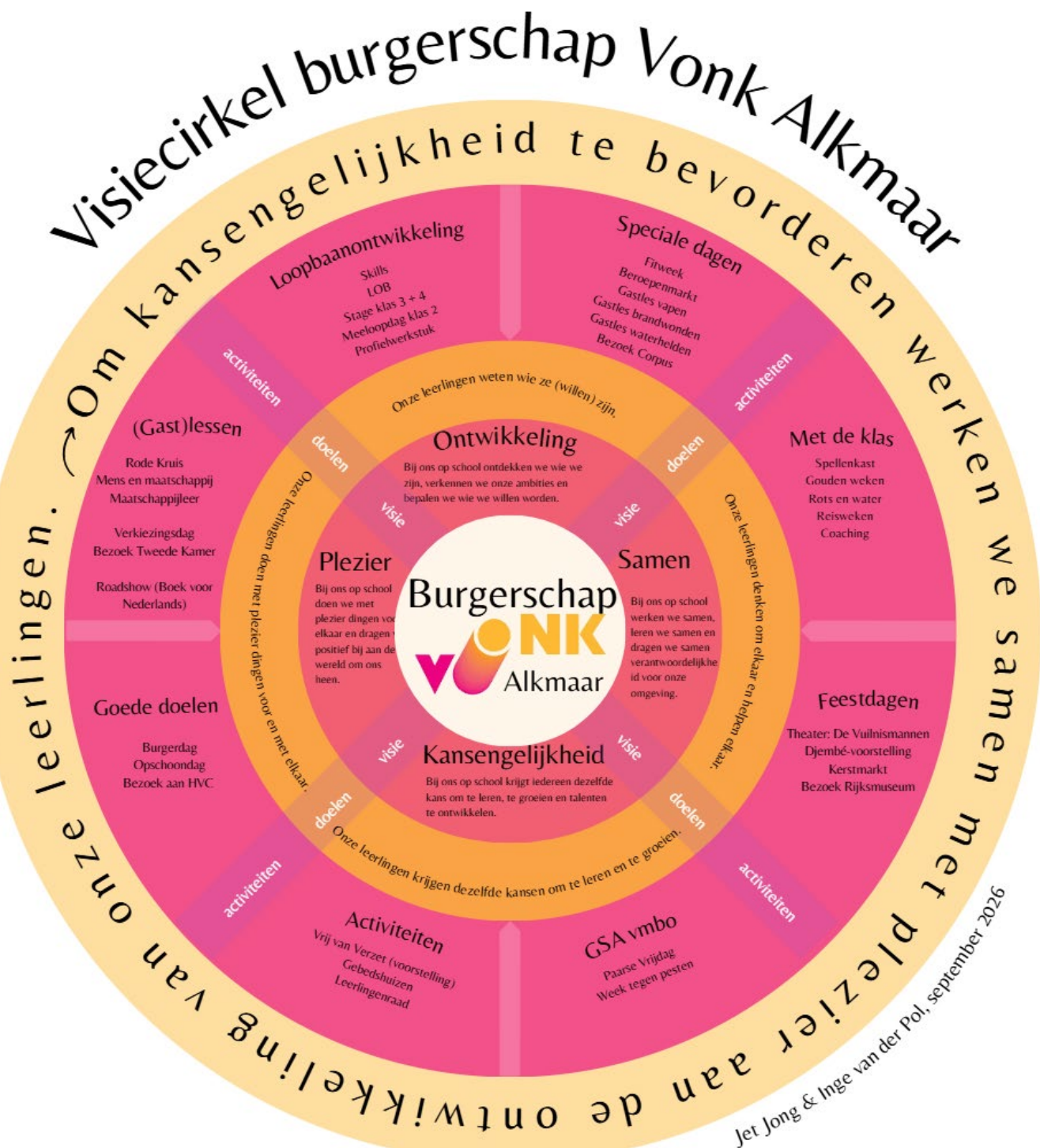
OF

Speel een patje Burgerschapskwartet om de bouw te vieren!



De meestgekozen waarden bij het bouwen van de muurtjes zijn verwerkt in een visiecirkel van de vesting. Aan elke gekozen waarde kan vervolgens een omschrijving, doel en bijpassende activiteiten gekoppeld worden. Tijdens de tweede bijeenkomst is geïnventariseerd welke activiteiten collega's al doen en welke activiteiten ze nog willen gaan doen, zodat ze geplaatst konden worden bij de juiste bouwstenen.

Kansengelijkheid is essentieel voor het ontwikkelen van de basisvaardigheden, omdat het ervoor zorgt dat alle leerlingen, ongeacht hun achtergrond, gelijke toegang hebben tot de kennis en vaardigheden die nodig zijn om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Door ons te richten op kansengelijkheid bij burgerschap, taal, rekenen-wiskunde en digitale geletterdheid, bieden we iedere leerling de mogelijkheid om zich optimaal te ontwikkelen en hun talenten te benutten. Kansengelijkheid vormt daarmee de kern van ons onderwijsbeleid en draagt bij aan een inclusieve schoolomgeving waarin alle leerlingen zich kunnen voorbereiden op een succesvolle toekomst.



c. Leerroute bij de visie

Zodra de visiecirkel was gevuld, was de volgende stap om dit te laten leven in de school. SLO adviseert om burgerschap op te nemen in verschillende vakken en/of vakoverstijgend. Daarom hebben we de eerder verzamelde activiteiten genomen en gekeken naar hoe dit past binnen ons burgerschapsonderwijs. We hebben onderscheid gemaakt tussen activiteiten die we al doen en activiteiten die we nog niet doen. Dit hebben we aan alle collega's voorgelegd. Pas toen we alle activiteiten in beeld hadden, konden we ze per leerjaar indelen om tot een evenredige verdeling te komen, waar mogelijk. Dit doen we in een leerroute zodat het totale aanbod inzichtelijk is.

Leerroute burgerschap - vmbo



Burgerschapsonderwijs gaat over de basisnormen en -waarden van onze samenleving. Centraal staan vier sociale taken die jongeren als burger moeten kunnen vervullen: democratisch handelen, maatschappelijk verantwoord handelen, omgaan met conflicten en omgaan met verschillen.

Leerlingen werken aan deze competenties, waarbij alle vier aan bod komen in termen van kennis, attitude en vaardigheid. Op basis hiervan hebben we in kaart gebracht op welk moment welke competentie aandacht krijgt. Dit doen we aan de hand van de burgerschapscompetenties van Geert ten Dam.

We hebben deze competenties schematisch weergegeven, inclusief een omschrijving van elke competentie. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen kennis, attitude, vaardigheid en reflectie, met een toelichting op wat er per gebied wordt verwacht.

Leerroute burgerschap - vmbo

Burgerschapsonderwijs gaat over de basisnormen en -waarden van onze samenleving. Centraal staan vier sociale taken die jongeren als burger moeten kunnen vervullen; **democratisch handelen, maatschappelijk verantwoord handelen, omgaan met conflicten en omgaan met verschillen.**

Bij ons op school werken leerlingen in vier jaar aan deze competenties en komen ze allemaal aan bod als het gaat om **kennis, attitude en vaardigheid.**

Burgerschapscompetenties*	KENNIS	ATTITUDE	VAARDIGHEID
	Een leerling die beschikt over deze kennis...	Een leerling die beschikt over deze attitude...	Een leerling die beschikt over deze vaardigheid...
Democratisch handelen Het aanvaarden van en bijdragen aan een democratische samenleving.	weet wat de democratische principes zijn en wat het handelen volgens die principes inhoudt: • (grond)rechten • het horen van ieders stem etc.	wil recht doen aan iedereen, ieders stem horen, dialoog aangaan en meerderheids- en minderheidsstandpunten respecteren en wil een actieve, kritische bijdrage leveren.	kan het eigen standpunt naar voren brengen, luisteren naar de standpunten van anderen en deze serieus nemen.
Maatschappelijk verantwoord handelen Medeverantwoordelijkheid nemen voor de leefgemeenschappen waartoe men behoort.	kent sociale regels. Sociale regels zijn wettelijke of ongeschreven regels voor het sociaal verkeer.	wil zich sociaal rechtvaardig opstellen, is bereid tot zorg en hulp, en wil de ander en het milieu niet schaden door het eigen gedrag. Sociaal rechtvaardig = niemand uitsluiten, zorgen dat iedereen mee kan doen.	kan zich sociaal rechtvaardig opstellen, zich aan spelregels houden, iets bijdragen aan het collectief belang en weet te voorkomen dat de ander of het milieu geschaad wordt door het eigen gedrag.
Omgaan met conflicten Betreft (lichte) conflictsituaties of belangentegenstellingen waarbij het kind zelf 'partij' is.	weet dat overleg met de ander een goede manier is om het conflict op te lossen, dat de hulp van anderen kan worden ingeroepen en dat fatsoensregels in acht moeten worden genomen.	wil conflicten oplossen, is bereid het standpunt van de ander serieus te nemen en bereid samen naar een acceptabele oplossing te zoeken.	kan duidelijk maken wat het van iets vindt, kan rustig blijven, kan escalatie tegengaan, kan naar de ander luisteren en zich in de ander verplaatsen.
Omgaan met verschillen Bij 'verschillen' denken we hier met name aan sociale, culturele, religieuze en uiterlijke verschillen.	weet dat culturele verschillen bestaan, heeft kennis van sociale gedragsregels in verschillende sociale situaties, weet wanneer er sprake is van vooroordeel en discriminatie.	heeft belangstelling voor andermans opvattingen en leefstijl, wil die respecteren en daarover communiceren, is bereid eigen opvattingen en leefstijl niet als enige waarde te zien.	kan zich bewegen in onbekende sociale situaties, kan met allerlei mensen/kinderen samenwerken, en kan met sociale spanningen omgaan. Tot dit laatste rekenen we ook het afwijzen van intolerant en discriminerend gedrag.

*Ten Dam, et al (2011)

Jet Jong & Inge van der Pol, september 2026

Vervolgens hebben we gekeken naar welke activiteiten ten goede komen aan welke competenties in welke leerjaren. Zo hebben we alle activiteiten van leerjaar 1 tot en met leerjaar 4 een plek gegeven in ons competentieoverzicht. Ter illustratie volgen hier de activiteiten die aan bod komen in klas 1 en welke competenties daarmee bediend worden. We zorgen er zo in vier jaar voor dat alle competenties aan bod zijn gekomen.

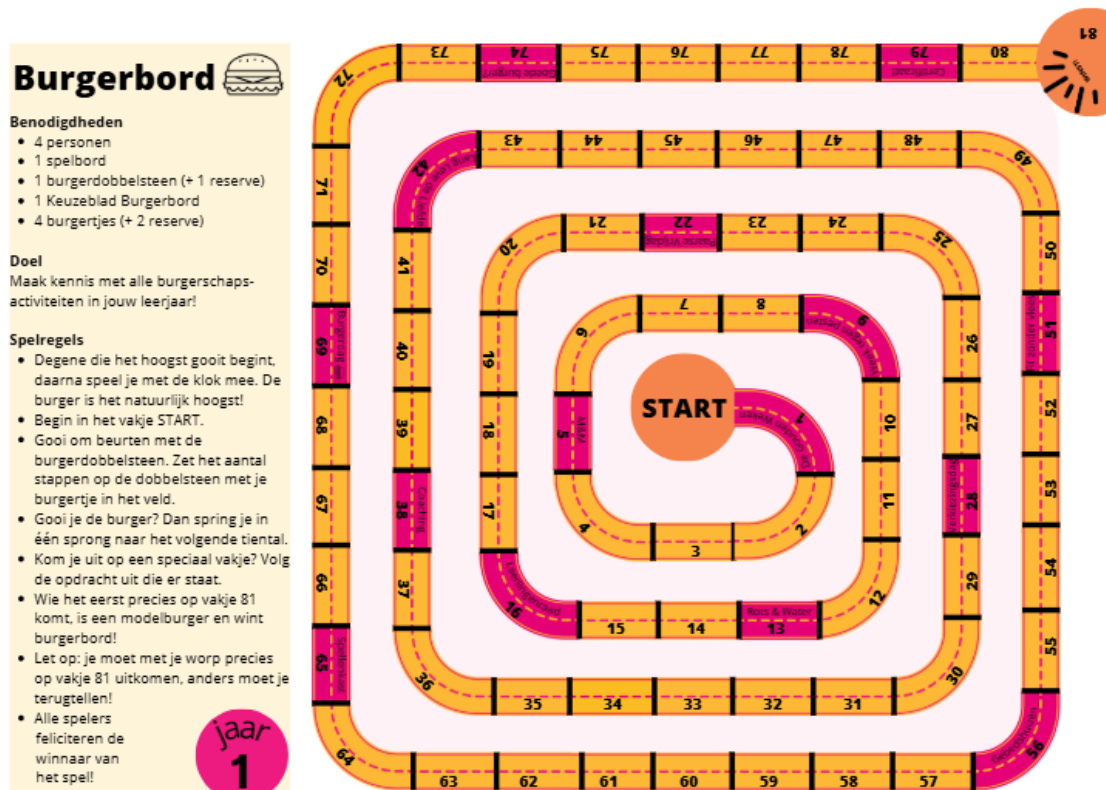
Leerroute burgerschap - klas 1			
coaching - leerlingenraad - spellenkast - Mens & maatschappij			
Burgerschapscompetenties*	KENNIS	ATTITUDE	VAARDIGHEID
	Een leerling die beschikt over deze kennis...	Een leerling die beschikt over deze attitude...	Een leerling die beschikt over deze vaardigheid...
Democratisch handelen Het aanvaarden van en bijdragen aan een democratische samenleving.	Mens & maatschappij		Verkiezingsdag
Maatschappelijk verantwoord handelen Medeverantwoordelijkheid nemen voor de leefgemeenschappen waartoe men behoort.		Burgerdag	Spellenkast Leerlingenraad
Omgaan met conflicten Betreft (lichte) conflictsituaties of belangentegenstellingen waarbij het kind zelf 'partij' is.	Coaching	Gouden weken Week tegen pesten Fit zonder vlees week	Rots en Water
Omgaan met verschillen Bij 'verschillen' denken we hier met name aan sociale, culturele, religieuze en uiterlijke verschillen.	Paarse Vrijdag	Gebedshuizen bezoeken(?)	

*Ten Dam, et al (2011)

Jet Jong & Inge van der Pol, september 2026

d. Burgerbord bij de leerroute

Nadat we een goede visie op burgerschapsonderwijs met elkaar hadden geformuleerd en een leerroute hadden uitgezet, wilden we burgerschapsonderwijs ook bij de leerlingen goed onder de aandacht brengen. Wij hebben voor docenten en voor leerlingen een spel ontwikkeld om ze kennis te laten maken met de leerroute burgerschap voor hun eigen leerjaar. Leerlingen spelen dit aan het begin van het schooljaar, zodat zij goed op de hoogte zijn van alle activiteiten die onder burgerschap vallen dat schooljaar.



Keuzeblad Burgerbord

De route bepalen wij, de keuzes maak jij!

Kom je op een van onderstaande vakjes?

Beslis en kijk wat je keuze betekent!

1. De Gouden Weken

Doe jij enthousiast mee en leer je je klasgenoten beter kennen?
Ja = twee hokjes vooruit. Nee = sla een beurt over.

5. M&M - Mens & Maatschappij

Yes! Dit jaar krijg je Mens & Maatschappij! Heb je er zin in?
Ja = een hokje vooruit. Nee = twee hokjes terug.

9. Week tegen pesten

Help jij mee om pesten te voorkomen in je klas?
Ja = drie hokjes vooruit. Nee = terug naar start.

13. Rots & Water-training

Wil jij je nog krachtiger voelen om je eigen keuzes te maken?
Ja = twee hokjes vooruit. Nee = twee hokjes terug.

16. Leerlingenraad

Is de leerlingenraad iets voor jou?
Ja = twee hokjes vooruit. Nee is ook oké = twee hokjes vooruit.

22. Paarse Vrijdag

Trek je iets paars aan vandaag?
Ja, natuurlijk = vier hokjes vooruit. Nee = drie hokjes terug.

28. Verkiezingsdag

Laat jij ook je stem horen?
Ja = twee hokjes vooruit. Nee = wissel van plek op het bord met iemand.

38. Coaching

Het uur waarin je met je klas bij je mentor terecht kunt! Toch?
Ja = twee hokjes vooruit. Nee = niet mogelijk.

42. Lang Leve de Liefde - lessen

Lessen over puberteit en verliefdheid. Interessant?
Ja = twee hokjes vooruit. Nee is ook oké = twee hokjes vooruit.

51. Fit-Zonder-Vlees-week

Eet jij een hele week gezonder en houd je jezelf fitter?
Ja = vier hokjes vooruit. Nee = drie hokjes terug.

56. Gebedshuizen bezoeken

Breng jij met een open blik een bezoek aan de gebedshuizen?
Ja = twee hokjes vooruit. Nee = twee hokjes terug.

65. Spellenkast

Yes! Je docent heeft weer een spel uit de spellenkast mee. Zin in?
Ja = drie hokjes vooruit. Nee, maar ik doe wel mee = twee hokjes vooruit.

69. Burgerdag Vonk Alkmaar

Iedereen haalt geld op voor het goede doel. Haal jij extra veel op?
Ja = vier hokjes vooruit. Nee = een hokje vooruit.

74. Goede burger?

Ben jij dit jaar een betere burger geworden door alle activiteiten?
Ja = een hokje vooruit. Nee = terug naar start.

79. Certificaat Burgerschap jaar 1!

Je hebt je certificaat gehaald! Laat je 'm thuis zien?
Ja = doe staand een dansje. Nee = twee hokjes terug.

e. Burgerschap meten van Rovict

In schooljaar 2024-2025 is voor het eerst gebruik gemaakt van het meetinstrument Burgerschap Meten van Rovict. Dit doen we in ieder geval gedurende drie jaar.



Het gebruik van Burgerschap Meten van Rovict kan een significante bijdrage leveren aan het verbeteren van ons burgerschapsonderwijs op Vonk Alkmaar, voortbouwend op het fundament dat we al hebben gelegd met onze visie, leerroute en het Burgerbord.

Ten eerste biedt Burgerschap Meten een gestructureerde manier om de voortgang van leerlingen in de vier burgerschapscompetenties van Geert ten Dam (democratisch handelen, maatschappelijk verantwoord handelen, omgaan met conflicten en omgaan met verschillen) te monitoren. We krijgen met Rovict objectieve data die inzicht geven in de sterke en zwakke punten van onze leerlingen. Dit stelt ons in staat om het onderwijs beter af te stemmen op hun behoeften. We kunnen gericht inspelen op specifieke competenties die extra aandacht vereisen en leerlingen verder uitdagen op gebieden waar ze al sterk in zijn.

Daarnaast biedt Burgerschap Meten waardevolle feedback voor de kartrekker burgerschap en daarbij alle docenten. Door inzicht te krijgen in welke activiteiten het meest effectief zijn, kunnen we onze didactiek verbeteren en het burgerschapsonderwijs optimaliseren. Het evaluatiespel dat we momenteel ontwikkelen voor docenten en leerlingen sluit hier naadloos op aan, en Burgerschap Meten kan een krachtig hulpmiddel zijn om de resultaten van dit spel te verifiëren en te valideren.

Tot slot kan Burgerschap Meten ons helpen om de impact van ons inclusieve schoolgebouw te meten. Door de data te analyseren, kunnen we nagaan of ons beleid daadwerkelijk bijdraagt aan een veiliger en meer inclusieve leeromgeving, en waar er nog ruimte is voor verbetering. Dit stelt ons in staat om onze inspanningen te richten op de gebieden waar ze het hardst nodig zijn en om ervoor te zorgen dat alle leerlingen zich geaccepteerd en gerespecteerd voelen.

Kortom, het gebruik van Burgerschap Meten van Rovict is een investering in de toekomst van ons burgerschapsonderwijs en in de toekomst van onze leerlingen. Het stelt ons in staat om meer gericht, effectief en datagestueerd te werken aan het realiseren van onze ambities en het bieden van een veilige en inclusieve leeromgeving voor alle leerlingen.

I Leerroute en activiteiten (uit het [Activiteitenplan Basisvaardigheden](#))

In de afgelopen schooljaren zijn de visie (2022-2023), de leerroute (2023-2024) en het Burgerbord (2023-2024) ontwikkeld. Gedurende verschillende bijeenkomsten zijn deze stappen samen gezet met het hele team. Aan het begin van schooljaar 2024-2025 hebben leerlingen voor het eerst kennisgemaakt met het Burgerbord om ook hun inzicht te geven in het burgerschapsonderwijs dat wij op school bieden.

Een duidelijke visie op burgerschapsonderwijs en een doordachte leerroute vormen een solide basis. Maar minstens zo belangrijk is het om deze continu te behouden en, waar nodig, verder te ontwikkelen. Om dit te ondersteunen, wordt er dit jaar een evaluatiespel ontwikkeld voor zowel docenten als leerlingen. Docenten kunnen zo terugkijken of de competenties die we voor ogen hadden daadwerkelijk behaald zijn en of het haalbaar en wenselijk is om activiteiten op de leerroute het volgende jaar opnieuw plaats te laten vinden.

Leerlingen kunnen zo terugkijken en bedenken wat zij geleerd hebben en aan welke activiteiten zij hebben gewerkt.

Naast het te ontwikkelen evaluatiespel, is het ook belangrijk dat de uitgezette leerroute aandacht blijft krijgen; de activiteiten moeten georganiseerd worden, de brug tussen de verschillende vakgroepen moet verder geslagen worden en iemand moet het overzicht blijven houden.

De kartrekker burgerschap implementeert de leerroute en ziet erop toe dat de activiteiten georganiseerd worden. Ook zal de kartrekker onderzoeken welke activiteiten nog niet georganiseerd worden, maar wel zouden kunnen bijdragen aan de leerroute. Deze worden zo mogelijk alsnog toegevoegd aan de leerroute voor het volgende schooljaar.

II Inclusief schoolgebouw (uit het [Activiteitenplan Basisvaardigheden](#))

Uit onderzoek blijkt dat een inclusief schoolgebouw bijdraagt aan een warme en vriendelijke sfeer tussen leerlingen en medewerkers, waar inclusie, acceptatie en gelijkwaardigheid centraal staan. Daarnaast zorgt het voor een gevoel van veiligheid en ondersteuning voor alle leerlingen en is er voor leerlingen de mogelijkheid om zichzelf te zijn. Een school is immers verantwoordelijk voor een veilig en prettig schoolklimaat voor alle leerlingen.

Het doel is om burgerschap voelbaar te maken in het schoolklimaat en zichtbaar te maken in de school. Dit om een veilig klimaat te bieden waarin ruimte is voor verschillen. Het onderwijs is een weerspiegeling van de maatschappij, of zou dat moeten zijn. Onze school is een plek waar kinderen met verschillende kwaliteiten, achtergronden en behoeften elkaar tegenkomen en ontmoeten. Met een inclusief schoolgebouw willen we zo veel als mogelijk tegemoet komen aan de behoeften van al onze leerlingen.

Om draagvlak te vergroten, is het belangrijk om alle betrokkenen bij beslissingen te betrekken. Het idee is om een inclusief schoolgebouw samen te creëren. Beslissingen nemen we dan ook samen, bijvoorbeeld aan de hand van een verkiezing. De school betreft leerlingen zo veel als mogelijk bij de ontwikkeling en uitvoering van het burgerschapsonderwijs, want uit onderzoek blijkt dat als leerlingen zich (mede)eigenaar voelen dat dit het schoolklimaat positief beïnvloedt.

Wat brengt het de leerling?

Als we alle activiteiten rondom burgerschap voor onze leerlingen bij elkaar optellen, zien we een rijk en doordacht programma dat hen voorbereidt op een actieve rol in de samenleving. De ontwikkeling van een visie op burgerschap, gevolgd door de creatie van een leerroute en het Burgerbord, biedt leerlingen een gestructureerde en betekenisvolle weg naar burgerschapsvorming.

De leerroute burgerschap, die zich uitstrekt van klas 1 tot en met klas 4, zorgt ervoor dat leerlingen stapsgewijs groeien in hun burgerschapscompetenties. In klas 1 maken ze kennis met de basisprincipes, terwijl ze in de daaropvolgende jaren steeds complexere thema's en vraagstukken verkennen. Deze opbouw stelt leerlingen in staat om geleidelijk aan hun kennis, vaardigheden en attitudes te ontwikkelen op het gebied van democratisch handelen, maatschappelijk verantwoord handelen, omgaan met conflicten en omgaan met verschillen.

Het Burgerbord, dat aan het begin van elk schooljaar wordt gebruikt, maakt leerlingen bewust van de burgerschapsactiviteiten die ze dat jaar zullen ondernemen. Dit vergroot hun betrokkenheid en geeft hun inzicht in hun eigen leerproces. Door leerlingen actief te betrekken bij de evaluatie van deze activiteiten, stimuleren we hun reflectievermogen en kritisch denken.

De focus op een inclusief schoolgebouw draagt bij aan een schoolklimaat waarin leerlingen zich veilig en geaccepteerd voelen. Dit is niet alleen belangrijk voor hun welbevinden, maar ook essentieel voor het ontwikkelen van empathie en respect voor diversiteit - kernwaarden van goed burgerschap. Door leerlingen te betrekken bij beslissingen over hun schoolomgeving, zoals door middel van de leerlingenraad of verkiezingen, ervaren ze directe democratie en ontwikkelen ze een gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid.

De integratie van kansengelijkheid als kernwaarde in ons burgerschapsonderwijs onderstreept ons streven naar een eerlijke samenleving. Leerlingen leren niet alleen over gelijkheid, maar ervaren het ook in de praktijk van het schoolleven. Dit bereidt hen voor op een actieve rol in het bevorderen van een inclusieve maatschappij.

Door burgerschap te verweven met andere vakken en basisvaardigheden, zoals taal, rekenen-wiskunde en digitale geletterdheid, leren leerlingen de onderlinge samenhang zien. Ze ontdekken hoe burgerschapsvaardigheden relevant zijn in verschillende contexten en hoe ze deze kunnen toepassen in hun dagelijks leven.

Al met al biedt deze aanpak leerlingen een stevige basis in burgerschapsvorming. Het versterkt hun vermogen om kritisch na te denken, respectvol om te gaan met verschillen, en actief bij te dragen aan de samenleving. Zo worden onze leerlingen voorbereid op hun rol als betrokken, verantwoordelijke en empathische burgers in een complexe en diverse wereld.

Behoefte

Op Vonk Alkmaar zien we de volgende specifieke behoeften en uitdagingen met betrekking tot burgerschap:

- De noodzaak om leerlingen te leren omgaan met de basisnormen en -waarden van onze samenleving.
- De behoefte aan een veilige en inclusieve schoolomgeving waarin leerlingen zich gerespecteerd en geaccepteerd voelen.
- De wens om leerlingen actief te betrekken bij de school en de maatschappij.

In kaart brengen en analyseren van behoeften

De vestiging brengt de behoeften in kaart door middel van:

- evaluatieopdrachten naar aanleiding van de leerroute burgerschap;
- enquêtes onder leerlingen en docenten;
- gesprekken met leerlingen, docenten en ouders;
- observaties in de school;
- Burgerschap Meten van Rovict.

De analyse van deze gegevens helpt ons om een goed beeld te krijgen van de behoeften van onze leerlingen en om het beleid hierop af te stemmen.

Voor wie is het beleid bedoeld?

Dit beleid is bedoeld voor alle leerlingen van het vmbo op Vonk Alkmaar en de betrokken medewerkers. De behoeften van leerlingen worden meegenomen door hen te betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van de leerroute burgerschap en door het creëren van een inclusief schoolgebouw. De behoeften van medewerkers worden meegenomen door hen te voorzien van de nodige ondersteuning en door hen te betrekken bij de ontwikkeling en evaluatie van het beleid.

Daarnaast is met ingang van schooljaar 2025-2026 burgerschap opgenomen in de vakwerkplannen van alle vakken. De vakgroepen dienen te verantwoorden op welke manier er aandacht besteed wordt aan burgerschap. Zij dienen dit vervolgens af te stemmen met de kartrekker burgerschap.

Rekening houden met verschillende startniveaus

Het beleid houdt rekening met de verschillende startniveaus van leerlingen door:

- het aanbieden van verschillende activiteiten binnen de leerroute burgerschap die aansluiten bij de verschillende niveaus;
- het creëren van een inclusief schoolgebouw waarin alle leerlingen zich thuis voelen;
- het aanbieden van extra ondersteuning aan leerlingen die moeite hebben met bepaalde burgerschapscompetenties door de mentor, in de OOM of in de huiswerkkamer.

Differentiatie en maatwerk

Differentiatie en maatwerk worden geïntegreerd in het beleid door:

- het aanbieden van verschillende opdrachten en taken binnen de leerroute burgerschap;
- het werken met verschillende werkvormen, zoals discussies, rollenspellen en projecten;
- het geven van individuele feedback en begeleiding.

Ondersteuning en begeleiding

Extra ondersteuning

Leerlingen die extra hulp nodig hebben, krijgen de volgende vormen van ondersteuning en begeleiding:

- individuele gesprekken met de mentor of in de OOM;
- deelname aan extra activiteiten gericht op specifieke burgerschapscompetenties, zoals bijvoorbeeld de GSA of het Paarse Vrijdag-ontbijt.

Uitdaging en stimulering

Leerlingen die al verder gevorderd zijn, worden uitgedaagd en gestimuleerd door:

- het begeleiden van andere leerlingen;
- het deelnemen aan extra activiteiten, zoals de GSA of het Paarse Vrijdag-ontbijt;
- het begeleiden bij of organiseren van burgerschapsactiviteiten.

Integratie en samenhang

De verschillende onderdelen van basisvaardigheden worden geïntegreerd en op elkaar afgestemd door:

- het stimuleren van vakoverstijgend werken;
- het inzetten van burgerschap als thema in verschillende vakken;
- het organiseren van projecten waarin de verschillende basisvaardigheden samenkomen.

De samenhang tussen de verschillende vaardigheden wordt nagestreefd door:

- het benadrukken van het belang van burgerschap voor alle vakken en voor het dagelijks leven;
- het aanbieden van praktijkgerichte opdrachten;
- het stimuleren van leerlingen om burgerschap in verschillende contexten te gebruiken.

Implementatie

Voor een succesvolle implementatie van het beleid zijn de volgende stappen nodig:

- 1. Implementatie van de leerroute burgerschap:** de kartrekker burgerschap implementeert de leerroute en ziet erop toe dat de activiteiten georganiseerd worden.
- 2. Creëren van een inclusief schoolgebouw:** de kartrekker burgerschap onderzoekt de mogelijkheden voor het creëren van een inclusief schoolgebouw en deelt de uitkomsten met de andere kartrekkers basisvaardigheden, het MT en de coördinator basisvaardigheden.
- 3. Draagvlak creëren:** de kartrekker burgerschap en de coördinator basisvaardigheden betrekken alle betrokkenen zo veel als mogelijk bij het beleid (leerlingen, medewerkers, ouders) .

Voor een succesvolle uitvoering is de volgende ondersteuning nodig:

- tijd voor medewerkers om de leerroute burgerschap uit te voeren;
- facilitering van de kartrekker burgerschap;
- ondersteuning van het MT en de coördinator basisvaardigheden.

Evaluatie en bijstelling

De effectiviteit van het beleid wordt geëvalueerd door middel van:

- enquêtes onder leerlingen en docenten;
- gesprekken met leerlingen, docenten en ouders;
- observaties in de school;
- Burgerschap Meten van Rovict.

De resultaten worden gemonitord en de feedback wordt verzameld en verwerkt door de kartrekker burgerschap, in samenwerking met het MT en de coördinator basisvaardigheden.

Bijstelling en aanpassing van het beleid vindt plaats op basis van de resultaten van de evaluatie en de feedback van leerlingen en medewerkers. De aanpassingen worden doorgevoerd door de kartrekker burgerschap, in overleg met het MT en de coördinator basisvaardigheden.

Professionalisering

Voor een effectieve uitvoering van het beleid is het belangrijk dat docenten getraind worden om de leerroute burgerschap uit te voeren en een inclusieve schoolomgeving te creëren.

De professionalisering van medewerkers wordt ondersteund door:

- het aanbieden van trainingen en workshops over burgerschapsonderwijs, zoals de training Schurende gesprekken voor het hele team op 18 april 2025;
- het opnemen van burgerschap in de vakwerkplannen van alle vakken.

Communicatie

Het beleid wordt gecommuniceerd naar alle betrokkenen binnen de vestiging door middel van:

- presentaties tijdens teamvergaderingen;
- mails over specifieke activiteiten;
- docenten laten helpen bij minstens één schoolbrede burgerschapsactiviteit per schooljaar;
- gesprekken met leerlingen en docenten.

Om draagvlak te creëren en betrokkenheid te bevorderen, worden de volgende communicatiemiddelen en -strategieën ingezet:

- actieve betrokkenheid van leerlingen en medewerkers bij de ontwikkeling en evaluatie van het beleid;
- transparante communicatie over de doelstellingen en resultaten van het beleid;
- het houden van inspirerende bijeenkomsten door de kartrekker burgerschap voor het hele team.

Verantwoordelijkheden en rolverdeling

De volgende personen zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van het beleid:

- de kartrekker burgerschap: verantwoordelijk voor de coördinatie en uitvoering van het beleid;
- de docenten: verantwoordelijk voor de uitvoering van de leerroute burgerschap in hun lessen;
- het MT: verantwoordelijk voor de algemene leiding en de bewaking van de kwaliteit van het onderwijs;
- de coördinator basisvaardigheden: verantwoordelijk voor de coördinatie van het basisvaardighedenbeleid op Vonk Alkmaar.

De rollen en verantwoordelijkheden binnen de vestiging zijn als volgt verdeeld:

- de kartrekker burgerschap initieert, coördineert en analyseert de activiteiten.
- de docenten voeren de activiteiten uit en evalueren de resultaten.
- het MT ondersteunt de activiteiten en zorgt voor de randvoorwaarden en facilitering.
- de coördinator basisvaardigheden bewaakt de samenhang met de andere basisvaardigheden en het Vonkbrede beleid.